Metsäkeskus

Asiantuntijalausunto
Dnro 7045/00.07/2022
Anna Rakemaa

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Viite: Pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta ja asiantuntijan kuulemisesta 4.10.2023

HE 21/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä. Sähköpostiviestien (10.10.2023) mukaisesti Metsäkeskus esittää kirjallisen asiantuntijalausunnon, mutta asiantuntijamme ei osallistu kuulemiseen valiokunnan kokouksessa.

Metsäkeskus on esittänyt 10.10.2022 asiantuntijalausunnon, kun asiasisällöltään vastaavaa rauennutta hallituksen esitystä (HE 109/2022 vp) on käsitelty eduskunnan talousvaliokunnassa. Metsäkeskus viittaa myöhemmin tekstissä joihinkin aiemmassa lausunnossa esitettyihin arvioihin.

1 Metsäkeskuksen tehtävät

Valtioneuvosto ja Maanmittauslaitos ratkaisevat voimansiirtolinjoja, maakaasuverkostoa ja muihin näihin verrattavien yritysten rakentamiseen liittyvät lunastuslupa-asiat. Hallituksen esityksen mukaan eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain (”lunastuslupalaki”) muuttuvat säännökset eivät vaikuttaisi viranomaisten tehtäviin tai niiden keskinäisiin toimivaltasuhteisiin. Metsäkeskuksella ei ole lunastuslupahakemusten käsittelyyn liittyviä tehtäviä eikä muuttuvilla säännöksillä tästä syystä ole vaikutusta Metsäkeskuksen toimintaan.

Metsäkeskus

Asiantuntijalausunto
Dnro 7045/00.07/2022
Anna Rakemaa

2 Keskeisen metsälainsäädännön soveltaminen lunastustilanteissa

Kuten Metsäkeskuksen aiemmassa lausunnossa kuvataan, metsätalous on metsälain (1093/1996) mukaisesti lähtökohtaisesti väistyvä maankäyttömuoto. Metsälaki, jossa säädetään metsien hoitamisesta ja käyttämisestä metsätalousmaalla, ei lain 3 §:n mukaan estä metsätalousmaan ottamista muuhun käyttöön. Kun maankäyttömuodon muuttaminen sisältää toimenpiteen, johon vaaditaan viranomaisen lupa, alueeseen sovelletaan metsälain säännöksiä siihen saakka, kunnes luvan myöntämistä koskeva päätös on saanut lainvoiman tai kunnes lupaviranomainen on toimivaltansa rajoissa antanut suostumuksensa tällaiselle toimenpiteelle.

Yksityismetsätalouden tukiin liittyvän hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden lakkauttamisesta alueen lunastamisen yhteydessä säädetään kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) 36 §:ssä sekä rahoituslain korvaavassa laissa metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (71/2023). Kun alue lunastetaan, maanomistajalla ei ole tuen palautusvelvollisuutta.

Keskeisten metsien hoitoa ja käyttöä ohjaavien säädösten soveltamiseen ei Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan liity erityisiä ongelmia lunastettaessa metsätalousmaata muihin käyttötarkoituksiin.

3 Lupaharkinnassa huomioon otettavat asiat

Lunastuslupalain muuttaminen on tarpeen, koska laki ei nykyisessä muodossaan täytä YVA-direktiivin vaatimuksia arviointimenettelyä edellyttävien sähkölinjojen ja siirtoputkien sijoittamisen edellytyksistä, annettavista lupamääräyksistä ja niiden noudattamisen valvonnasta. Voimassa olevan lain lupaharkintaa koskeva 4 § on sisällöltään niin yleinen, että ympäristöllisten näkökohtien huomioon ottaminen lupaa myönnettäessä ja lupaan liittyviä määräyksiä annettaessa, jää epäselväksi.

Lupaharkinnasta säädettäisiin lainmuutoksen jälkeen edelleen lunastuslupalain 4 §:ssä (*Sähköjohdon ja siirtoputken rakentaminen*), joka olisi kuitenkin sisällöltään kokonaan uusi. Lainkohdan mukaan sähköjohto ja siirtoputki olisi rakennettava teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisella tavalla siten, että ympäristölle ja alueiden käytölle aiheutuvat haitat jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Lunastuslupapäätöksessä olisi annettava haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi tarpeelliset määräykset johdon tai putken reitistä, hankkeen toteuttamistavasta ja ajankohdasta sekä hankkeen vaikutusten tarkkailemisesta.

Metsäkeskus kuvaa aiemmassa lausunnossaan erityisesti sähkönsiirtoverkon laajentamisen vaikutuksia maankäyttöön ja metsäalan pienentymiseen. Rakentamisen

vaikutukset hiilensidontaan sekä metsätalouteen ja siihen liittyviin elinkeinoihin tulisi selvittää arviointiprosessin ja lupaharkinnan yhteydessä.

Lakiesityksen mukaan sähköjohtojen ja siirtoputkien rakentamisesta ei saisi aiheutua kenellekään enempää vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Perustelujen mukaan johtoreitti tulisi sovittaa mahdollisuuksien mukaan vallitseviin maanomistusoloihin ja alueen maankäyttöön siten että siitä eri tahoille aiheutuva haitta kokonaisuutena arvioiden jäisi mahdollisimman pieneksi.

Maanomistajakohtaisen haitan minimoinnin periaate on perusteltu ja Metsäkeskus pitää hyvänä, että se kirjataan laissa säädettäviin lupaharkinnan perusteisiin. Haitan minimoinnin ja täysimääräisen korvaamisen lisäksi Metsäkeskus kiinnittää aiemmassa lausunnossaan huomiota siihen, tulisiko lunastuslupaharkinnassa voida tarkastella myös hankkeen tuottojen ja siitä koituvien haittojen jakaantumista maanomistajien kesken.